

КРЕАТИВНІСТЬ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

ЯСЬКІВ П.

Copyright © 2013

Сучасний етап розвитку незалежної України характеризується постійними змінами, до яких людині доводиться швидко адаптуватися й пристосовуватися, динамічно розвиватися (самозмінюватися) щоб бути затребуваною за реальних умов і конкретних обставин певного суспільства. Креативність дає змогу людині вдосконалюватися й не боятися нового, швидко звикати до умов і вимог, що змінюються. Вона створює сприятливі передумови для розвитку особистості в цілому, уможлиблює її саморозкриття, самореалізацію, самоствердження й сприяє толерантному прийняттю незвичних ідей та нестандартних поглядів інших осіб.

Основною формою життєактивності зрілої особистості є професійна діяльність, ефективність котрої багато в чому залежить від її творчого спрямування. У зв'язку з цим особливого значення набуває рівень розвитку креативності, як однієї з умов особистісного зростання й успішного професійного зреалізування майбутнього фахівця. Значний внесок у розвиток проблематики креативності зробили такі вітчизняні вчені, як Н. Дідик, Я. Зелінська, О. Лобода, С. Литвиненко, І. Милославський та інші.

Під креативністю (лат. creatio – створення) розуміють здатність особи породжувати незвичні ідеї, відхилятися від традиційних схем мислення, швидко вирішувати проблемні ситуації [3]. Раніше у літературі використовувався термін “творчі здібності”, однак пізніше він почав витіснятися мовним запозиченням з англійської мови “creative”. Новітній термін “креативність” дійсно має специфічне сутнісне наповнення. Так, на думку професора І. Мілославського, він позначає творчість, що не тільки висуває ідеї, а й доводить їх до конкретного практичного результату [4]. У цьому твердженні робиться акцент саме на ознаки продуктів, які є результатом креативності, а також на зовнішні ситуації, де креативність породжує щось нове, незвичайне, оригінальне в умовах цілковитої відсутності шаблонів та алгоритмів. Водночас О. В. Лобода вважає, що креативність – особистісно значуща соціальна якість, яка допомагає здійснювати “самопобудову” [2]. В інших визначеннях креативності також фігурують індивідуальні та особистісні характеристики людини, а саме: творче мислення, високорозвинена уява, естетичне світосприйняття, відкритість новому життєвому досвіду, незалежність, гнучкість, динамічність, оригінальність, самобутність тощо.

Професійна ж компетентність тлумачиться як рівень умінь особистості, що відображає ступінь відповідності певної компетенції й уможлиблює конструктивні дії в певній сфері діяльності. Професійна компетентність фахівця головно складається з трьох компонентів – духовно-морального, комунікативного, пізнавально-творчого. При цьому останній компонент профкомпетентності відображає рівень умінь особи в одержанні знань і ступінь розвитку її автотридактичних здібностей (власне креативного мислення) [1, с. 29].

Отож креативність – це специфічні творчі здібності індивіда, котрі проявляються як здатність породжувати незвичні ідеї, відхилятися від традиційних схем мислення і швидко вирішувати проблемні ситуації. Технологія розвитку креативності в структурі професійної компетентності фахівця визначає конкретний спосіб організації діяльності для одержання певного результату. Методичними ж засобами цієї технології можуть бути соціально-психологічні установки, що визначають спеціальний набір, поєднання і наступність застосування певних форм, методів, способів, прийомів навчання та виховних засобів спрямованих на розвиток професійної креативності.

1. Зелінська Я.Ц. Розвиток креативності в структурі професійної компетентності / Я.Ц. Зелінська // Ринок праці та зайнятість населення. – 2010. – №2. – С. 29-32.

2. Лобода О. В. Креативність як системоутворюючий фактор структури особистості майбутнього практичного психолога [Електронний ресурс] / О.В. Лобода // Режим доступу: <http://conference.mdpu.org.ua/viewtopic>.

3. Литвиненко С. Креативність як загальна здібність до творчості: сучасні підходи // Збірник наукових праць полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка. – Серія “Педагогічні науки”. – випуск 3 (50). – Полтава, 2006. – С. 215-219.

4. Милославський І. Креативний или творческий? // Психологические известия. – 2008. – № 7. – С. 21-24.

РОЛЬ КРЕАТИВНОСТІ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ДИТЯЧИХ БУДИНКІВ

РОМАНИШИН О.

Copyright © 2013

Актуальність теми. Сучасний етап розвитку незалежної України характеризується постійними змінами, до яких людині постійно доводиться дуже швидко пристосовуватися, особистісно зростати й розвиватися, щоб бути затребуваним у суспільстві. Загальновідомо, що основною формою активності особистості є професійна діяльність. Ефективність цієї діяльності багато в чому залежить від її творчого характеру. У зв'язку із цим

особливого значення набуває проблема розвитку творчих здібностей особистості. Так, на думку Р. Павлюка, розвиток особистісної креативності є однією з умов, необхідної для особистісного росту й успішної реалізації професійної діяльності людини. Особливої уваги в цьому аспекті набуває проблема розвитку особистісної креативності людей, які працюють з дітьми-сиротами. Розвиток дитини-сироти, на думку Т. Фірсова, вимагає організації й удосконалення освітньої системи, створення нових моделей навчання і виховання. Існує досить багато досліджень, пов'язаних з питаннями креативності [1]. Проте проблема розвитку креативності, як досить вагомої якості працівника, котрий працює з дітьми-сиротами усе ж є недостатньо вивчена.

Стан наукової розробки теми дослідження. Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить, що дослідженню проблеми розвитку креативності особистості надавалась належна увага, зокрема, в контексті підготовки студентів вищого педагогічного навчального закладу до творчої професійної діяльності (О.О. Абдуліна, Т.Д. Ілляшенко, Н.Г. Ничкало, В.Г. Панок, В.А. Семиченко, С.О. Сисоєва та ін.). Слід наголосити, що сучасний науковець Г.Б. Гандзілевська, досліджуючи розвиток особистісної креативності студентів засобами театрального мистецтва, наголошує, що стимулювання креативності студентів може стати запорукою їхнього успіху як у навчально-професійній діяльності, так і в інших сферах життєдіяльності. Крім того, великого значення для нашого дослідження мали праці, присвячені формуванню творчої культури особистості педагога (І.А. Зязюн, В.О. Канкалик, та ін.), визначення рис особистості творчого вчителя (В.О. Лісовська, Н.В. Кичук та ін.). За сучасних умов поняття “креативність” активно використовується в дослідженнях вітчизняних та зарубіжних авторів (В. Дружинін, Р. Стернберг, Е. Торренс та інші). Однак поняття про креативність не має чіткого та однозначного визначення, не запропоновано інтегрального підходу або концепції креативності.

Мета дослідження: теоретично дослідити залежність професійної діяльності працівників дитячих будинків від розвитку їхньої особистісної креативності. **Об'єкт** – працівники дитячих будинків, котрі працюють з дітьми-сиротами, **предмет** – особиста креативність працівників дитячих будинків та її роль у професійній діяльності.

Висновки. 1. Аналізуючи праці Е. Фромма [2], виокремлюємо креативність, як здатність, відшукувати рішення у нестандартній ситуації, спрямованість на нове і вміння глибоко усвідомлювати власний досвід. Креативність створює сприятливі передумови для розвитку особистості в цілому, сприяє її саморозкриттю, самореалізації, самодостатності й толерантності. О. Яковлева відзначає, що креативність – це не певний набір особистісних рис, а реалізація людиною власної індивідуальності [3]. В. Дружинін [7] наголошує, що креативність – є властивістю, що здатна активізуватися лише тоді, коли цьому сприяє зовнішнє середовище [1]. Розрізняють також малу (особистісну) креативність, яка стосується повсякденних ситуацій, і велику (історичну) креативність, результатами якої бувають досягнення, які істотно вплинули на культуру й суспільство. Креативність у руслі самоактуалізації є особистісною креативністю, природною тенденцією до особистісного балансу, психічного здоров'я і самоактуалізації (А. Адлер, А. Маслоу і К. Роджерс) [1].

2. Щодо уявлення про професійну діяльність, то є підстави стверджувати, що існують різні його характеристики. Так, О.В. Лішин визначає професійну діяльність, як цілеспрямовану багатоступеневу активність людини стосовно формування смислотвірних мотивів, ціннісних орієнтацій на результати професійного продукту [6]. В. Сластьонін [5] трактує це поняття, як особливий вид соціальної діяльності, спрямованої на передбачувану культуру та досвід, накопичених людством, створення умов для особистісного розвитку і підготовки до виконання соціальних ролей, визначених у суспільстві, створення професійно важливого продукту діяльності [5].

3. До складу професійно зумовлених якостей і характеристик працівника, котрий працює з дітьми-сиротами, входять загальна спрямованість його особистості (соціальна зрілість і громадянська відповідальність, професійні ідеали, гуманізм, високорозвинені, насамперед пізнавальні, інтереси, самовіддане ставлення до обраної професії), а також деякі специфічні якості: 1) організаторські; 2) комунікативні; 3) перцептивно-гностичні; 4) експресивні; 5) професійна працездатність.

4. Працівники дитячих будинків несуть повну відповідальність за вихованців, що є основною причиною виникнення стресів та синдрому професійного вигорання в такій категорії працівників [1]. А тому розвиток креативності відіграє велику роль у їхній професійній діяльності. Високий рівень особистісної креативності дає змогу зменшити стреси в процесі навчальної діяльності і покращити їх професійне повсякдення [4]. Крім того, креативна особистість – це та, яка готова змінюватися, відмовитися від стереотипів, знаходить оригінальні способи вирішення складних проблем, а також більш приваблива у спілкуванні, що пов'язано з її відкритістю новому досвіду.

1. Фірсова Т., Соклова Н. Соціальна робота з дітьми-сиротами. – М.: Наука, 1997.

2. Павлюк Р. Креативність як складова частина професійної підготовки майбутніх учителів. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м.Полтава, 14-15 березня 2006 року. – Полтава: ПДПУ, 2006. – С.16-17.

3. Теоретико-методологические основы педагогического проектирования / Н.О. Яковлева; М-во образования Рос. Федерации, Акад. труда и соц. отношений. — М. : АТиСО, 2002. – 239 с.

4. Педагогика: педагогические теории, системы, технологии: Учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб. заведений / С.А. Смирнов, И.Б. Котова, Е.Н. Шиянов, Т.П. Бабаева и др.; под ред. С.А.Смирнова.— М.: Изд. центр “Академия”, 1998. – 512с.

5. Сластенин В.А., Руденко Н.Г. О личностно-ориентированных технологиях подготовки учителя // Педагог. – 1998. – №3. – С. 15–20.

6. Учебное пособие / О. В. Лишин; под ред. Д. И. Фельдштейна. – М.: ИКЦ “Академкнига”, 2003. – 332 с.

7. Дружинин В.Н. Психология общих способностей. – М.: Латерна, Вита, 1995.